

Ximo Puig

Més País. (Guanyar el paradigma)

EN AQUESTS TEMPS D'INCERTESES en què ningú sembla saber cap on anem i com podem defugir la catàstrofe, repensar el País Valencià és tan urgent com temerari.

La globalització apareix en un àmbit universal sense govern, sense institucions, sense regles. I enmig de l'embolic, l'antic estat-nació recorda per la via dels fets la seua reafirmació com a espai polític *natural* tot i aprofitant l'avinentesa per —en el cas europeu, especialment— recuperar sobirania cedida envers l'estat supranacional i en la descentralització cap a les nacions i regions sense estat.

La cosmovisió de la crisi —sense full de ruta— condiciona tota l'agenda i, d'una manera gens neutra, l'impuls centralitzador. Una crisi mundial que no afecta, però, de la mateixa forma tots els indrets. En el cas valencià hi ha una singularitat que accentua la profunditat de la recessió estructural, assolida després d'anys d'un model de desenvolupament arrelat en la desmesura immobiliària, la depreciació del medi ambient i l'exaltació de la banalitat en detriment de la cultura, de la recerca i de la innovació.

Totes les llums roges d'alarma ací s'havien encès fa molt de temps mentre l'èxit s'associava al diner fàcil i, en cap cas, a

la formació del capital humà o la captació d'infraestructures. El model PP, envoltat en la banderola de la prosperitat *exprés*, abandonava a la seua sort els sectors industrials que havien aconseguit desruralitzar l'economia valenciana i ho fiava tot al sol —somniant la Florida europea— i al sòl urbanitzat fins la darrera muntanya.

La dècada prodigiosa ha estat la gran oportunitat perduda per a la modernització econòmica i social del país, per posar les bases per a un nou patró de creixement basat en l'educació de qualitat, la implantació de la societat del co-neixement, el suport a la competitivitat dels sectors industrials i la potenciació efectiva dels recursos del món agroalimentari i turístic.

No hi ha hi hagut política en sentit estricte. Ha estat una apologia del *laissez faire, laissez passer*, combinat amb un intervencionisme incentivador d'una injecció enorme de recursos per facilitar l'especulació.

Per tant, el que ha passat no ha estat un terratrèmol accidental. Ni en la gran crisi global, ni en la peculiaritat valenciana. Hi ha accions de govern responsables i dirigents responsables tant per allò que han fet com per allò que han deixat de fer.

PERPLEXOS A L'HORA DE LA POLÍTICA

Certament l'esquerra no ha encertat anàlisi ni proposta i la dreta s'ha consolidat en una centralitat estranya al si d'una societat oberta conjugant folklorisme, apropiació dels espais públics i una intervenció patrimonialitzadora de les institucions, agenollades als peus dels interessos partidaris.

Tanmateix, ni tot el que ha dit l'esquerra estava desenfocat ni el paper de la dreta ha estat ni molt menys l'adequat per al país.

Sorpren que l'èxit electoral esborre la crítica ben fonamentada d'un temps que ha projectat les ombres viscudes en el moment actual. Ara —potser amb més contundència que mai— s'han constatat les errades estratègiques, les conseqüències de l'oportunisme i el preu de la devaluació identitària.

Per això, és difícilment qualificable la baixada de braços o, fins i tot, la mirada cap a la dreta per trobar una eixida progressista. Tan absurd seria mantenir-se en una mena d'ortodòxia recalitrant allunyada de les noves realitats com assumir la derrota que no és altra cosa que fer de tots el paradigma de la vella/nova dreta regional.

El món ha canviat extraordinàriament. Les receptes del neofusterianisme potser no valen però el renaixement del valencianisme no pot créixer del no res ni molt menys de les cendres d'una falla ideològica populista, xovinista i mancada de qualsevol arquitectura intel·lectual democràtica.

La gran crisi demana a la política solucions. Els *neoon* que han campat al seu aire per tot arreu ara s'amaguen als quarters d'hivern esperant una nova oportunitat per a la desregulació, la liquidació de l'estat del benestar i la uniformització neoliberal.

El País Valencià, no sé si serà o no però, en qualsevol cas, d'una manera inevitable serà al si d'un món en transformació. Les nostres forteses i febleses hauran de situar-se en un espai on les fronteres culturals lluitaran per la seua visibilitat o claudicaran per a sempre.

Pot haver-hi una eixida valenciana de la crisi que dissenye un nou model de desenvolupament arrelat en valors progressis-

tes amb una estratègia concebuda des d'ací atenent les exigències de l'entorn o bé podem continuar instal·lats en l'assumpció d'una subordinació sense capacitat de decisió autònoma.

Cal un nou inici també d'un valencianisme plural on puguen conviure opcions i sensibilitats sense aiatol·làs que dictaminen la doctrina vertadera. Respecto totes les opinions sobre la reformulació del país. Tanmateix, des de les meues conviccions socialistes i valencianistes, només entenc un país impulsat des de la transversalitat sense exclusions i amb la trobada de totes les mirades. El principi de la convivència democràtica, després del segle que hem passat, no és només l'axioma, és —probablement— el marc que conté tots els valors republicans.

Canviar el paradigma instal·lat no pot fer-se només des d'una part molt minoritària del poble valencià que excloga la majoria social sota una autoritat mai no compartida. El nihilisme no porta enlloc. Massa vegades en els diversos territoris del valencianisme i de les esquerres es respira un aire derrotista més aviat propi de la sala de visites d'un psicoanalista.

Hi ha molts espais universitaris, culturals i cívics que al si de la societat mantenen diverses hegemonies al marge de les insuficiències de la política. Vulguem o no, però, la crisi ha donat a la política l'oportunitat de reivindicar-se. El neoliberalisme autòcton beu de les fonts desreguladores i, a la vegada, de l'herència intervencionista, deixa en mans dels promotors la construcció de les ciutats però ocupa àrees de negoci per afavorir noves castes. Ara quan la realitat de les xifres li treu tota la raó demagògica del nou *Levante feliz*, és el moment de posar les bases del paradigma d'un país valencià modern, socialment avançat, cohesionat i compromès amb el patrimoni cultural i natural.

Els números rojos que ens situen en el pitjor escenari de creixement negatiu de les comunitats autònomes de l'Estat espanyol —mig punt el darrer trimestre— o en la consolidació d'una renda per càpita molt per baix de la mitjana i, fins i tot, en situacions més negatives que Ceuta i Melilla en els més diversos paràmetres, o la constant confirmació dels nefastos indicadors en educació —fracàs escolar d'un 40 per cent— o en sanitat —a la cua en llits hospitalaris o llistes d'espera—, han punxat definitivament el globus d'un liderat tan extravagant com el patèticament instal·lat en l'imaginari d'un país fabulat. S'ha acabat la festa. Ho entenen, però, els ciutadans com a fruit de les insuficiències de l'autogovern? Malgrat tot, no, de moment, no.

CANVIAR L'ESPILL

La urgència en la transformació de la vessant mediàtica resulta inqüestionable. El paradís recreat pel paradigma de la dreta ha comptat amb un univers molt homogeni en els mitjans de comunicació hegemonitzats per la televisió pública expropiada pel partit governant a la Generalitat.

El blindatge armat des de la concessió de les llicències audiovisuals que limiten el pluralisme als diversos matisos empresarials, grupals i religiosos de la mateixa orientació, l'absència d'alternatives, la permanent persecució dels mitjans que han mostrat objectivitat o si més no una certa independència, dificulten d'una manera considerable l'obertura d'un veritable i sincer debat democràtic.

La fractura esdevé perillosa per a la salut cívica, per a qual-sevol projecte de progrés i, molt especialment, per a la nos-

tra llengua que resta marginal en la comunicació. El valencià ha sobreviscut tres segles fora de l'oficialitat, però ¿quant de temps podrà sobreviure en l'era de la globalització sense l'ús normalitzat en l'àmbit dels mitjans? En la meua opinió, la revalencianització passa en gran mesura per l'enfortiment de la llengua en l'ús social i en la comunicació. Una obvietat, sense dubte, a la qual cal donar-li la prioritat que pertoca.

L'agenda de la construcció d'eixe paradigma valencianista, modern i progressista ha de capficar-se en remoure un mapa tancat del fet comunicatiu i en l'impuls d'un espai informatiu valencià potent. Promoure més veus i enfortir les presències alternatives formen part de la urgència de redreçar el país.

Les dificultats greus de l'economia no poden de bell nou fer que es deixe de banda la transcripció del relat en les mans d'un esperit totalitzador, obsessionat constantment en esvaïr la llum de la dissidència.

Tanmateix, sembla un poc patètic refugiar-se en el fatalisme. A hores d'ara, amb les tecnologies de la comunicació al si de la societat del coneixement és possible més que mai vèncer la incomunicació. Si en altres moments històrics —amb molt major dificultat— les forces del progrés han aconseguit canvis socials sense més recursos que la pròpia capacitat d'homes i dones posant en marxa la seua ambició col·lectiva de transformació, en aquesta primera dècada del segle XXI no podem amagar-nos. La comoditat, la incapacitat d'implementar acords, la falta efectiva de compromís només serà la nostra responsabilitat.

EUROREGIÓ, SENSE COMPLEXOS

La tirania de l'anticatalanisme ha resultat tan absurda com ineficaç per als interessos valencians.

Admetre en conseqüència la realitat d'uns fets comuns sense oblidar en cap cas les singularitats, és un pas que s'ha de donar per superar la fronterització que, a la fi, només actua en detriment de les opcions de futur de tots els territoris de l'arc mediterrani i molt específicament d'aquells que compartim trets culturals essencials.

Quin és el problema?

L'actual president de la Generalitat Valenciana no passa un parell de setmanes sense reunir-se amb el president murcià però mai s'ha reunit amb el president de Catalunya. Indubtablement, fins i tot des de les posicions més refractàries, la reformulació de les relacions amb Catalunya és una peça angular de l'impuls al desenvolupament, frenada només per la manipulació de qui sempre posa per davant l'afany electoralista. La dreta valenciana viu del «*xollo* anticatalanista», de l'excitació de les baixes passions tribals, de la falta de respecte a qui diuen representar. Saben el que fan. Quin dirigent del PP en una conversa privada s'atreveix a negar la unitat de la llengua o la necessitat d'articular espais de reivindicació i acció conjunta? Quin o quina acadèmica de la llengua no sap que l'única manera de garantir el futur del valencià és a través de l'aposta global, des de la relació efectiva i transparent de tots els territoris que compartim idioma?. Digueu-li cinisme, hipocresia o, senzillament, el més mediocre i senzill camí per mantenir el poder.

A l'hora de la veritat en qüestions claus com el finançament, les xarxes de transport, la visió de l'economia produc-

tiva, ningú amb un cert sentit de la racionalitat pot no assumir l'estricta necessitat d'articular un discurs compartit en un context on la cooperació és l'única eixida per competir.

En el marc europeu —si mirem per l'interès valencià— l'euroregió sense visions localistes ha de constituir-se com una aportació per a la construcció d'una Europa més cohesionada i, per tant, en el nostre cas, deixar de ser un tant perifèrics.

La centralitat es guanya amb liderat de país. Opcions ridícules com l'anomenat «*eix de la prosperitat*» amb Madrid i les Illes Balears són focs artificials que han durat allò que la conjuntura partidària ha permès.

L'arc mediterrani representa més de la meitat de l'economia de quasi bé tota la península ibèrica i, objectivament, ningú no pot dubtar de la potencialitat d'un desenvolupament potent, sostenible i obert als territoris de l'antiga Corona d'Aragó que mantenen des de l'autenticitat un arrelat procés històric i des d'on poden orientar tot un seguit de sinèrgies.

És el cas de la participació en xarxes com la Fundació Ramon Llull que d'una manera institucional organitza —per primera vegada en la història— la potenciació de la llengua arreu el món des d'una visió plural, des del respecte a tots els accents, des de la diversitat i atenent la urgència de trobar l'espai propi de difusió i promoció internacional. L'absència de la Generalitat Valenciana només pot entendre's en el context d'un relat de complexos, autoodis i moltes dosis de populisme mesquí. La xarxa de municipis valencians Ramon Llull pretén provisionalment donar-li suport amb la seua presència a la indústria cultural, als creadors del nostre país que malgrat el menyspreu del govern valencià mostren cada dia la seua vitalitat.

En l'àmbit universitari, la xarxa d'universitats Joan Lluís Vives que es constituí en Morella fa ja més d'una dècada, ha

aconseguit sumar pràcticament totes les universitats públiques i privades dels territoris que compartim llengua des de la universitat de Perpinyà fins la d'Alacant o Elx. Des de la normalitat, des de la raó, des de la voluntat de treballar junts en tot allò que ens és comú i tot allò en el que és possible sumar potencialitats.

El País Valencià en l'era de la globalització —i en aquesta fase de la crisi— té l'oportunitat de reformular-se. Per això, caldrà obertura intel·lectual, capacitat de superar clixés però sobretot voluntat sincera de construir país.

El que ha fracassat és el paradigma conservador. El projecte polític sustentat en un model de creixement depredador de recursos, els negocis ràpids, l'absència d'una estratègia territorial i la banalització de la identitat ha de ser superat, canviat i modernitzat en profunditat.

La solució no pot subsumir-se en una alternança d'adjectius lluny d'una transformació substantiva.

El nou paradigma, però, no podrà nàixer del no res. Cal dotar-lo de la solvència i la contemporaneïtat que exigeix el moment, guanyant la batalla del llenguatge que, a la fi, identifica els conceptes.

Un paradigma progressista, valencianista, transversal, autònom, intercultural, innovador, socialment avançat, igualitari, incentivador de nous drets cívics, és possible. Des dels anys 60 hi ha hagut extraordinàries aportacions en la configuració del País Valencià modern que cal aprofitar, com després totes les experiències i els avanços indubtables de la instauració de l'autogovern i moltes altres visions actuals en la via de transformació, mai de submissió.

La claudicació no és només una derrota injustificable, és un immens error.